

FINTIKO ROMANO FORUM (FRF)
Suomen Romanifoorumi

PRESIDENTTIFOORUMI VI - MONIKULTTURINEN JA MONIARVOINEN SUOMI
Keskiviikko 21.toukokuuta 2008
Miranda Vuolasranta

Onko moniarvoinen yhteiskunta – mahdollisuus vai uhka?

Arvoisa Rouva Tasavallan Presidentti hyvät Presidenttifoorumiin kutsutut edustajat ja vieraat,

Aluksi haluaisin selventää mitä monikulttuurisuus ja moniarvoisuus ovat, mitä nämä sanat pitävät sisällään. Sana kulttuuri tulee kreikasta ja tarkoittaa alun perin viljelemistä. Siementen viljely on oikeastaan hyvä kuvaus siitä mitä kulttuuri on. Kulttuuri pitää sisällään kaiken mitä elämään kuuluu. Tapamme elää, toimia ja käyttäytyä, ruokaperinteemme, pukeutumisen, urheilun, uskonnon, arvomme ja suhteemme muihin ihmisiin ja ympärillä olevaan yhteiskuntaan.

Nykykielen käytössä sana kulttuuri usein ymmärretään varsin tyypistetyksi käsittämään vain perinne-ruokaa, kansallispukuja ja taidetta, vaikka jokainen ihminen tuo mukanaan oman kulttuuri- ja arvomaailmansa elinympäristöönsä.

Karjalainen, pohjalainen, satakuntalainen, hämäläinen ja savolainen on kasvatettu hieman erilaisin arvoin, perintein ja jopa kieleen liittyvin murre-eroin. On tärkeä nähdä nämä erot ja arvostaa niitä rikkautena, koska se auttaa meitä kohtaamaan ympärillä olevan jatkuvasti muuttuvan yhteiskunnan. Erilaisuus tai toiseus ei ole uhka vaan voimavara jota meidän suomalaisten tulee oppia hyödyntämään aiempaa paremmin. Omien suomalaisten perinteidemme tunteminen vahvistaa identiteettiämme ja edesauttaa mukautumista toisiin kulttuureihin ja ympäristöihin. Onko Suomi monikulttuurinen ja moniarvoinen tänä päivänä? Tätä kysymystä tulee tarkastella sekä suomen historian että nykypäivän perspektiivistä.

Kansa joka on historiallisesti ollut vahvojen naapurimaiden puristuksessa, on joutunut varsinkin itsenäisyytemme alkutaipaleella tiivistämään rivinsä ja sysäämään syrjään nämä edellä mainitut suomalaisuuden erot. Myös kaikki suomen vähemmistöt sulautuivat sujuvasti niihin joukkoihin, jotka puolustivat isänmaataan. Eräs romani sotaveteraani totiesi sen hyvin sanomalla: "...rintamalla ei ollut romaneita, juutalaisia eikä pääväestöön kuuluvia, oli vain suomalaisia sotilaita". Kun muu Eurooppa koki kansallis-sosialismin nousun ja natsien joukkovainot, suomen vähemmistöt panostivat rinta rinnan pääväestöön kuuluvien kanssa taisteluun suomen itsenäisyydestä. Tätä osuutta Suomen sotahistoriassa soisi tulevaisuudessa tutkittavan ja tuotavan päivänvaloon entistä hieman enemmän.

Väitän kuitenkin, että Suomi on aina ollut monikulttuurinen maa. Suomalaisen pääväestön sisällä olevat kulttuuri-, arvo- ja kielimurre perinteet ja lisäksi suomalaisten historiallisten vähemmistöjen olemassa olo jo satoja vuosia on tosiasia. Vähemmistöt voidaan jakaa sekä kielellisiin, kulttuurisiin että uskonnollisiin vähemmistöihin.

Saamelaiset alkuperäiskansana asuttivat suomen-niemeä jo ennen kuin pääosa suomalaisista saapui, suomen ruotsinkielisten kielivähemmistö on historiallisesti suurin, romanit tulivat maahan noin 500 vuotta sitten ja juutalaiset, tataarit ja vanha-venäläiset ovat myös olleet maassamme jo toistasataa vuotta.

Sotiemme jälkeinen uudelleen rakentamisen aika, jätti kuitenkin huomiotta nämä erilaiset kulttuuriperinteet. Erityisesti tämä tasapäistämiseen eli yhtenäiskulttuuriin tähtäävä tavoite näkyi koulutusrakenteissamme ja koulutuspoliikassamme. Jos vähemmistöt halusivat säilyttää kielensä heidän tuli tehdä se erilliskouluissa koululaitoksemme yleistavoitteiden ulkopuolella. Jos vähemmistöllä oli erilainen uskonto, siitä ei saanut tehdä julkista numeroa. Vähemmistöjen tuli olla hiljaa ja mieluummin näkymättömiä. Harva tietää, että saamelaislapset saivat vielä 70-luvun alkupuolella rangaistuksia jos he erehtyivät käyttämään saamen kieltä kouluaikana tai että romanien yöpyminen ja kaupankäynti maatalousväestön kanssa ehdollistettiin usein kieltämällä heitä puhumasta omaa kieltään.

Tämä yhtenäiskulttuurin suomalainen perintö näkyy edelleen vahvasti tavassamme nähdä itsemme suhteessa muuhun maailmaan. Maatalousvaltaisen yhteiskunnan kehittyminen muutamassa sukupolvessa korkean teknologian teollistuneeksi yhteiskunnaksi, todistaa yhdessä maailman koulujärjestelmien tunnetuimman paremmuusmittarin PISA voittojen kanssa että koulutusrakenteidemme teoreettinen tietopohja on vahva. Tämä suomalaisuus on kuitenkin vain yhdennäköistä suomalaisuutta, jonka kasvoina nähdään suomalainen sinivalkoinen sisu, Sibelius, lenkkimakkara, sauna, Nokia ja maailmalla tunnetut urheilijamme. Koulutusrakenteemme jättävät kuitenkin edelleen pääosin huomiotta vähemmistöjemme ihmissuhde- ja kielitaidot, joilla voidaan vaikuttaa esimerkiksi palvelualojemme ammattitaidon kehittymiseen- ja kauppa-politiikkaamme. Ollessani suomen edustajana muutamia vuosia sitten erään kansainvälisen instituution palveluksessa, esittelin kysyttäessä itseni aina suomalaiseksi. Kerran EU parlamentissa järjestetyssä Suomen Kauppakamarin tilaisuudessa, maailmalla tunnetun suomalaisen rallikuskin ja minun osallistumiseni samaan tilaisuuteen erilaisina suomalaisina herätti suurta kiinnostusta osallistujissa.

Tehostunut tiedonvälitys on lisännyt tietoisuuttamme myös muiden ihmisten tavasta ajatella, elää, uskoa ja toimia. Tiedotusvälineiden rooli moninaisuuden edistämässä ja kulttuurien välisen vuorovaikutuksen kasvattamisessa onkin nähtävä äärimmäisen tärkeänä. Siksi ei ole ollenkaan sama miten tai millä keinoin kulttuurien välistä vuoropuhelua kehitetään. Televisio, radio, lehdet, Interneti ja yleensä mediat voivat toimia myös vastakkainasettelun välineitä ja luoda jännitteitä. Vanha väite siitä, että toimittaja ei luo rasismia, vaan ainoastaan raportoi siitä, ei aina pidä paikkaansa. Medialla on myös vahva kasvattajan ja opettajan rooli nykypäivänä, joten se voi joko vahvistaa ennakkoluuloja tai vähentää niitä. On tunnettu tosiasia, että ihmiset pitävät oikeana ja hyväksyttynä sitä mitä he kuulevat tai näkevät julkisuudessa, eli mediassa.

Erilaiset mielipiteet, ajatukset ja innovaatiot ovat voimavara uuden luomiselle ja uudistuksille. Lisääntynyt matkustaminen on laajentanut maailmankuvaamme, mutta tänne saapuvat siirtolaiset ovat herättäneet myös kysymyksen siitä, olemmeko sittenkään valmiita kohtaamaan tämän erilaisuuden kun se tulee meidän reviirillemme? Miten hyvin tai huonosti yhteiskuntamme sietää meiltä jo poistunutta kerjäläisyyttä eli köyhyyttä? Onko köyhiä helpompi auttaa muualla, mutta ei oman kotioven ulkopuolella. Samalla voi kysyä, onko köyhyys todella poistunut suomesta vai onko se vain hyvin piilotettu. Tuloerojen kasvaessa kansa on jälleen jakautumassa uus-köyhiin ja rikkaisiin, miten tämä vaikuttaa jatkossa hyvinvointisuomen sosiaaliseen kulttuuriin. Lisääntykö pahoinvointi ja liveilmiöt sekä pääväestön että vähemmistöskulttuurien piirissä.

Tunneimme edes omat vähemmistömmme, puhumattakaan tänne muuttavista? Olisimmeko voineet oppia omilta vähemmistöiltä jotain sellaista, joka olisi antanut meille välineitä kohdata muualta tulevien erilaisuutta?

Onko yhteiskuntamme tänä päivänä moniarvoinen, erilaisten ihmisten ja ryhmien yhdenvertaisuutta tukeva? Kansainvälistyminen, maahanmuutto ja vuorovaikutuksen lisääntyminen ovat kuitenkin tuoneet muun maailman keskuuteemme pysyvästi. Ikääntymisen ja maailmantalouden globalisaation seurauksena väestöllinen monimuotoisuus maassamme tulee kasvamaan. Se muuttaa meitä ja kulttuuriamme sekä hyvässä että pahassa, koska tulevaisuudessa moninaisuus kehitys vahvistuu. Onko aika muuttaa siis myös meidän suomalaista yhtenäiskulttuuriamme?

Poliittinen ilmapiiri on kulloisenakin aikana sanellut sen, miten erilaisuuteen on suhtauduttu. Vähemmistöjen oikeudet toteutuvat vain siinä mittakaavassa kuin pääväestö sen sallii. Viime vuosikymmenien kehitys on Suomessa ja Länsi-Euroopassa ollut myönteistä suvaitsevaisuuden ja syrjimättömyyden kannalta sikäli, että on tehty lainsäädännöllisesti tärkeitä korjauksia syrjinnälle alttiiden ryhmien ja vähemmistöjen aseman parantamiseksi ja yhdenvertaisen kohtelun takaamiseksi. Toisaalta lisääntyvä siirtolaisuus ja ihmisten liikkuvuus on myös lisännyt muukalaispelkoa ja suoranaista rasismia.

Suomi on ihmis- ja vähemmistöoikeuksien kannalta yksi Euroopan edistyneimmistä maista. Hallituksen Ihmis- ja vähemmistöpoliittinen selonteko toteaa mm. perinteisten vähemmistöjen aseman ja oikeuksien edistämisen kuuluvan ykkösprioriteetteihimme.

Perustuslainsäädäntömme uudistuksen yhteydessä kansalaisten yhdenvertaisuus ja myös perinteisten vähemmistöjen sekä muidenkin ryhmien periaatteelliset oikeudet oman kielen ja kulttuurin kehittämiseen taattiin. Asenneilmaston muutos on kuitenkin hitaampaa kuin lainsäädännön muuttaminen.

Käytäntö ja sektorilainsäädännön toimeenpano on osoittanut, että tosiasiallinen yhdenvertaisuus, vähemmistöjemme kieli- ja kulttuuri-oikeuksien kohdalla ei toteudu ainakaan kaikkien vähemmistöryhmien kohdalla. Voisi melkein sanoa että päinvastoin. Toimeenpantu lainsäädäntö on tietoisesti luonut erilaista tulkintaa eri vähemmistöryhmien välille ja siten eriarvoistanut vähemmistöjen kohtelua esimerkiksi kielen ja palvelujen saannin osuudelta.

Myönteisenä ja samalla osin kielteisenä esimerkkinä tässä toimii suomen ruotsinkielisten ja saamenkielen opetuksen asema, jotka on turvattu lailla ja korvamerkityin varoin valtion budjetissa. Molempia ryhmiä myös kuullaan esimerkiksi koulutuksen ja kielen kehittämistavoitteiden vuosittaisen toimeenpanon seurannassa ja toteutumisessa, mikä on hieno asia ja oikea suunta.

Näin ei kuitenkaan tapahdu romanikielen eikä maahanmuuttajien opetuksen turvaamisessa, vaan näiden ryhmien oikeus oman äidinkielen opetukseen kouluissa jää usein sivistystoimen säästötoimenpiteiden jalkoihin kunnissa, ja siten toteutumatta. Tänä päivänä, arviolta vain vajaa pari sataa romanilasta saa oman äidinkielen opetusta suomen kunnissa. Yli 40% romanilapsista on sijoitettu erityisluokkiin ja siten heidän yhdenvertaiset mahdollisuutensa jatkokoulutukseen on leikattu pois. Syynä laajalle erityisluokka sijoituksille romanilasten kohdalla on usein esitetty näiden oppilaiden erilaista käytöstä, hidasta oppimista, kielen oppimiseen liittyviä ongelmia ja jne. Opettajilla ja kouluilla ei siis ole keinoja eikä rahoitusta erilaisesta kulttuurista ja kielitaustaustasta tulevan oppilaan kohtaamiseen.

Romaniväestön koulutuksen kehittämistarpeista ei puhuta, vaikka kansainvälisten sopimuseurantatietojen viesteissä todetaan säännöllisesti romaniväestön aseman olevan heikompi ja syrjäytyneempi kuin muiden väestöosien. Romanit kokevat tosiasiallista syrjintää lähes kaikilla yhteiskuntamme osa-alueilla ja erityisesti koulutuksessa, palveluiden saannissa, asuntomarkkinoilla ja työelämässä. Romaninaiset joutuvat monenperustaisen syrjinnän kohteeksi useammin vielä kuin miehet.

Romaniväestön edustustahot kuten: Romaniasiain neuvottelukunta, romanien keskusliitto Fintiko Romano Forum ja esimerkiksi Vähemmistövaltuutettu ovat tehneet useita aloitteita viime vuosina Kansallisen Romanipolitiikan Strategian luomiseksi ja romaniväestön

integraation ja yhdenvertaisuuteen tähtäävän kansallisen toimintaohjelman luomiseen. Näihin päiviin mennessä, hallitus ei ole ryhtynyt selkeisiin toimenpiteisiin tässä asiassa, vaikka myös EUn korkein päätöksentekoeelin Eurooppa neuvosto on viime huippukokouksessaan edellyttänyt jäsenmailta tämän suuntaisia toimenpiteitä. Jotta alustukseni ei kokonaan luiskahtaisi valitukseen romanivähemmistön kohtaamasta eriarvoisuudesta, mielestäni on aika kysyä tässä vaiheessa, miksi.

Oikeusministeriö on aloittanut viime vuonna yhdenvertaisuuslainsäädäntömme uudistamisprosessin. Eräessä syksyllä 2007 järjestetyssä, tähän prosessiin liittyneessä kuulemistilaisuudessa keskustelun aikana, nostettiin esiin kysymys siitä, miksi kielteiset ennakkoluulot ja toiseuden pelot ovat edelleen niin vahvoja suomessa.

Mieleeni on jäänyt erityisesti erään esiin nousseen hyvin koulutetun juristin kommentti tähän asiaan, kunhan hän sanoi: "Minulla on takanani reilun kahdenkymmenen vuoden koulutusputki peruskoulusta yliopistoon ja vielä erikoistumisen kautta ihmisoikeusjuristin työhön. Koko koulutukseni aikana, en kuullut sanaakaan suomalaisista vähemmistöistä. Vähemmistötietous ei kuulunut koulutussuunnitelmiin, opintosisältöihin ja oppimateriaaleihin. Valmistuin juristiksi, enkä tiennyt kuinka monta saamelaista tai romanina täällä asuu, mikä on heidän kulttuurinsa ja kielensä." – Itse olin romanina kouluaikoinani pohtinut usein sitä, miksi minun tuli opetella maailmanhistorian kaikki yksityiskohdat idän kansojen teenjuontiseremonioista iglujen rakentamiseen, mutta kukaan ei koskaan maininnut mitään minun erilaisesta äidinkielestäni tai kulttuuristani.

Mielestäni tämä kertoo hyvin karua kieltä siitä, mistä toiseuden pelko ja ennakkoluulot erilaisuutta kohtaan juontavat. Se kertoo myös siitä, että positiivisetkaan lainsäädäntömuutokset eivät riitä, vaikka lakien ja säädösten muuttaminen voikin olla ovi muutoksen tiellä. Jos laki jää paperin tasolle eikä sitä panna täytäntöön rakenteellisissa muutoksissa, se on kosmetologiaa joka peittää virheet näkyvistä mutta ei poista niitä. Viime vuonna tarkastettiin koulutuspoliittisia tavoitteita maassamme, jolloin näitä vanhoja yhtenäiskulttuurin koulutustavoite sisältöjä olisi tullut purkaa sisällyttäen niihin selkeitä moninaisuus, ihmisoikeus- ja vähemmistötietouteen liittyviä tieto-taito tavoitteita kaikille koulutustasoille, oppimateriaalituotantoon ja myös opettajien koulutukseen.

Tieto on valtaa, kuten vanha sanonta kuuluu. Opettajien rooli lapsen maailmankuvan rakentajana on tulevaisuuden muutoksen hallintaa. Jos opettaja kertoo ala-koululaiselle että suomessa elää erilaisia suomalaisia kansanryhmiä, jotka edustavat eri kieli, kulttuuri ja uskontoryhmiä, hän antaa lapselle mahdollisuuden hyväksyä nämä erilaiset ryhmät osaksi suomalaista yhteiskuntaa. Tämä lapsi näkee suomalaisuuden monenkirjavana kulttuuriperinteenä jossa savolaisuus, thaimaalaisuus, juutalaisuus ja romanius kuuluvat luonnollisena osana yhteiskuntaamme ja kulkevat käsi kädessä.

Palatakseni tässä yhteydessä hieman puheenvuoroni alkuun, kysyisin olisiko nyt aika muuttaa homogeneisuuden ja tasapäistämiseen tähdänneen koululaitoksemme sisältötavoitteita, eli purkaa usein näkymätöntä rakenteellista rasismia, siihen suuntaan että opintosisältöjen kasvatuksellisissa kokonaistavoitteissa olisi näkyvästi monikulttuurinen ja moniarvoinen Suomi, jossa kaikki erilaiset suomalaiset tulisivat yhdenvertaisesti näkyviin.

Vaikka kulttuuriperinteemme siirtäminen lähteekin ensisijaisesti kotoa ja omien vanhempiemme taustoista, tavoista ja arvoista on sekä koululaitoksellamme, politiikan päätöksentekijöillä että myös medialla vastuullinen rooli tässä kasvatustyössä. Arkipäivän tasa-arvoisessa rinnakkaiselossa yhteiskunta näyttäytyy juuri niin monenkirjavana kuin se todellisuudessa onkin. Erityisesti palveluammateissa olevat kokevat usein että heillä ei ole keinoja kohdata tätä monimuotoisuutta ja erilaisten kulttuurien kirjoa. Tässä rinnakkaiselossa vähemmistökulttuurien kielelliset ja kulttuuriset voimavarat voidaan nähdä rikkautena eikä uhkana.

Suvaitsevan ja monikulttuurisen asenneilmapiirin luominen ei tapahdu hetkessä, mutta koulutus on eräs tämän asian tärkeimmistä avaimista. Kielteisiä ja syrjiviä asenteita ei poisteta poliittisesti korrektilla fraseologialla eikä edes lakien muuttamisella. Yhdenvertaisuus ja tosiasiallinen tasa-arvo edellyttää pitkän tähtäimen työtä kaikkien edellä mainittujen yhteiskunnan kasvattajien taholta.

Tulevaisuuden toiveina haluaisin esittää muutamia kysymyksiä paikalla oleville vaikuttajille ja myös median edustajille. Ensimmäinen kysymykseni menee opetusministeriön suuntaan ja kuuluu, mitä ministeriö aikoo tehdä tälle yleiselle tiedon puutteelle koulutusrakenteissa vähemmistöjen ja maahanmuuttajien kohdalla ja kuinka suomen vähemmistöt saadaan näkyväksi ja hyväksytyksi osaksi suomalaista yhteiskuntaa. Miten taataan perustuslainsäädännön lupaama oikeus oman äidinkielen opetuksen toteutumiseen kunnissa myös romanilasten ja maahanmuuttajalasten kohdalla? Vielä voisi kysyä, miten taataan vähemmistöjen osallistuminen ja edustautuminen päätöksenteossa ja miten istuva hallitus aikoo vaikuttaa esimerkiksi romaniväestön tosiasiallisen integraation toteutumiseen? Miten television ja muiden medioiden vähemmistöjä ja maahanmuuttajia koskevassa uutisoinnissa vältetään eri vähemmistöryhmiä koskevan uutisoinnin kielteisesti leimaava tai yleistävä sävy ja vastakkainasettelu pääväestön ja vähemmistöjen välillä uutisen myyntikeinona ja miten esimerkiksi journalistiliitto voisi vaikuttaa tiedottamisen eettisten normien entistä tehokkaampaan kunnioittamiseen uutisoinnin yhteydessä.

Lopuksi kiitän arvoista rouva Presidenttiä mahdollisuudesta tuoda suomalaista vähemmistönäkökulmaa tähän keskusteluun.

Enemmistö: valtaväestö tai pääväestö. Hallitseva väestönosa, joka määrittää miten tai missä määrin vähemmistön oikeudet omaan kieleen, kulttuuriin tai uskontoon voivat toteutua ko. maassa.

Vähemmistöt: pääväestöstä pienempi ryhmä ihmisiä, joilla on erilainen *kieli, kulttuuri tai uskonto* kuin valtaväestöllä.

HISTORIALLISET VÄHEMMISTÖT

Suomessa erityisiä laissa mainittuja vähemmistöjä ovat kielivähemmistöt, joiden etuja valvovat muun muassa kielivähemmistöjen omat elimet sekä viranomaiset. Näitä ovat suomenruotsalaiset, saamelaiset, romanit ja **viittomakieliset**. Koska kuurojen elämä ja kulttuuri perustuvat näön varassa elämiseen ja yhteiseen visuaaliseen kieleen, yhteisön kulttuuri pohjaa täysin viittomakielelle ja visuaaliselle ilmaisulle. Kulttuuri on yhteisön kokonainen elämäntapa. Kuurot eivät koe itseään vammaisiksi vaan kielellis-kulttuuriseksi ryhmäksi, jolla on omat perinteensä ja kulttuurinsa. Kaikki kuuron elämää rikastuttava ja elämisen laatua parantava on kulttuuria. Kuurojen kulttuuri on prosessi, joka siirtää sen kulttuurin sisältämät arvot, uskomukset, tavat ja käyttäytymismuodot sukupolvelta toiselle.

Uusia kielivähemmistöjä muodostavat maahanmuuttajat. Suomi on väestöltään ja kulttuuriltaan varsin homogeeninen maa. Maassa on kieleltään erottuva, mutta kulttuuriltaan valtakulttuurin kanssa yhteneväinen **suomenruotsalaisten** kielivähemmistö. Saamelaiset ovat määrältään pieni ja alueellisesti rajoittunut **alkuperäiskansa**. Alkuperäiskansa on määritelty esimerkiksi kansainvälisen työjärjestön **ILO**n yleissopimuksessa numero 169. Sen mukaan näille kansoille on ominaista, että ne polveutuvat **väestöstä**, joka **maan** valloituksen tai asuttamisen tai nykyaikaisen kansallisvaltion muodostumisen aikaan asui maassa. Toiseksi alkuperäiskansat ovat eläneet pitkälti riippumattomina aluetta hallitsevasta valtiosta ja säilyttäneet kielelliset, kulttuuriset ja yhteisölliset ominaispiirteensä ainakin osittain ympäröivästä valtakulttuurista.

Suomessa asuvat romanit ovat kieli- ja kulttuuri vähemmistö. Romanilapsilla on oikeus tietyn oppilas minimiryhmä rajoituksin saada oman äidinkieltensä opetusta kouluissa, mutta romanikielen opetusta ei ole tuettu valtion budjetissa samoin perustein kuin ruotsin- ja saamen kielen opetuksen kohdalla on tehty. Kaikilla kielivähemmistöillä on oikeus äidinkieltensä opetukseen peruskoulussa lainsäädännön mukaan, vaikka opetus ei käytännössä aina toteudu varojen puuttumisen johdosta kunnissa. Uskonnollisia vähemmistöryhmiä ovat mm. ortodoksit, juutalaiset ja tataarit. Suomen perinteiset vähemmistöryhmät vuoden 2005 lopussa:

suomenruotsalaiset n.300.000
 saamelaiset noin 6.000
 romaniväestö noin 10.-12.000
 juutalaiset noin 1 500
 tataarit noin 900
 vanha venäläinen vähemmistö noin 5 000

UUDET VÄHEMMISTÖT

Maahanmuuttajat ovat siirtolaisia, paluumuuttajia tai pakolaisia. Siirtolainen on henkilö, joka muuttaa toiseen maahan työhön (1961-199 Suomesta Ruotsiin yli 400 000 suomalaista)

Kun suomalainen asuu ulkomailla, hän on ulkosuomalainen. Kun ulkosuomalainen muuttaa Suomeen, hän on paluumuuttaja (Inkeriläiset).

Pakolainen on ihminen, joka pakenee omasta maasta, koska maa ei ole turvallinen. Vuosina 1973-2001 Suomeen tuli noin 22 000 pakolaista. Pakolainen voi olla joko kiintiöpakolainen tai turvapaikanhakija.

Maailmassa on noin 10 maata, jotka ottavat joka vuosi tietyn määrän pakolaisia esimerkiksi pakolaisleireiltä. Yleensä he ovat ihmisiä, jotka pakenevat sotaa. He ovat silloin kiintiöpakolaista.

Jos pakolainen tulee itse Suomeen ja pyytää turvapaikkaa, hän on turvapaikanhakija. Maassa ei ole turvallista elää esimerkiksi siksi, että maa ei hyväksy tiettyä uskontoa, rotua, kansallisuutta, tiettyä ryhmää tai mielipidettä. Esimerkiksi Somaliasta, entisestä Neuvostoliitosta tai Jugoslaviasta on tullut Suomeen paljon turvapaikanhakijoita. Turvapaikka on hyvin vaikea saada. Jos maa ei anna turvapaikkaa, se voi antaa oleskeluluvan

Euroopan unionin kansalaiset voivat tulla vapaasti Suomeen. He voivat olla Suomessa ja mennä työhön vapaasti, jos he ovat Suomessa alle 3 kuukautta. Sen jälkeen heidän täytyy hakea oleskelulupa.

Syrjinnälle on yhteistä, että se asettaa syrjinnän kohteen huonompaan tai ulkopuoliseen asemaan. Syrjintä perustuu yleensä sellaisiin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin, joihin ihminen ei itse voi vaikuttaa. Syrjivät asenteet myös usein yleistetään koskemaan kokonaista kansanryhmää, maahanmuuttajia tai vähemmistöjä kohtaan. Syrjinnän kohteeksi joutuneet kohtaavat syrjintäilmiön sekä ryhmänsä jäsenenä että yksilönä, riippumatta siitä ovatko he aiheuttaneet kielteisen suhtautumisreaktion henkilökohtaisesti vai eivät. Syrjinnän torjumisessa keskeistä on syrjinnän tunnistaminen, syrjintään puuttuminen sekä syrjinnän ehkäisy ja positiiviset tukitoimenpiteet

Lainaus: kepa.fi